

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Marek Sychowicz

w sprawie z powództwa E. T. i J. T.

przeciwko Miastu W.

o ustalenie opłaty z tytułu użytkowania wieczystego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 stycznia 2005 r.,

kasacji powodów od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 kwietnia 2004 r.,

sygn. akt V Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powodowie nabyli prawo użytkowania wieczystego umową w formie aktu notarialnego z dnia 12.08.1999 r. Prawo to obciążało nieruchomość stanowiącą własność miasta W. Uchwałą Zarządu Dzielnicy z dnia 26.11.1999 r. wypowiedziano nabywcom dotychczasową wysokość opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego i ustalono nową wysokość na kwotę 21.609,50 zł. Powodowie wnieśli do Samorządowego Kolegium Odwoławczego wniosek o ustalenie, że aktualizacja opłaty jest nieuzasadniona. Wezwani do uiszczenia opłaty skarbowej, nie uczynili tego. W tej sytuacji Samorządowe Kolegium Odwoławcze wydało w dniu 29.03.2000 r. orzeczenie, w którym oddaliło wniosek i umorzyło postępowanie w sprawie wywołanej wnioskiem w

związku z nieuiszczeniem wymaganej opłaty skarbowej. W uzasadnieniu tego orzeczenia zawarto pouczenie, że zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy z dnia 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami powodowie mogą wnieść sprzeciw, co jest równoznaczne z żądaniem przekazania sprawy do sądu powszechnego. Powodowie wnieśli ten sprzeciw, w następstwie czego sprawę przekazano do rozpoznania Sądowi Rejonowemu. Sąd ten rozpoznał sprawę merytorycznie i wyrokiem z dnia 4.06.2003 r. ustalił wysokość opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego na kwotę 5.001,02 zł poczynając od 1.01.2000 r. Sąd Okręgowy w W. w wyniku rozpoznania apelacji pozwanego W., postanowieniem z dnia 16.04.2004 r. uchylił zaskarżony wyrok i pozew odrzucił. Sąd ten uznał, że w świetle art. 80 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami sprzeciw przysługuje jedynie od merytorycznego orzeczenia Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Kolegium nie rozpoznało sprawy merytorycznie, gdyż powodowie nie uiszcili opłaty skarbowej. Wprawdzie Kolegium winno było wydać postanowienie o zwrocie wniosku, a nie o umorzeniu postępowania, to jednak nie doszło do merytorycznego rozpoznania sprawy. Tym samym droga sądowa była niedopuszczalna.

Powodowie zaskarżyli to postanowienie kasacją. W ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 2 k.p.c. wskazali na naruszenie art. 379 pkt 1 w związku z art. 2 k.p.c. W ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 1 k.p.c. zarzucili naruszenie art. 79 i 80 ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz art. 10 i 45 Konstytucji RP. W związku z tym żądali uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego regulują aktualnie przepisy art. 78-81 ustawy z dnia 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603). Pod rządem tych przepisów właściwy organ, czyli obecnie organ wykonawczy gminy W. dokonał wypowiedzenia na piśmie dotychczasowej opłaty rocznej, przesyłając powodom równocześnie ofertę przyjęcia jej nowej wysokości. Taki sposób aktualizacji opłaty rocznej przewiduje art. 78 ust. 1 ugn, obowiązującej od 1.01.1998 r. W wypowiedzeniu pouczone powodów jako użytkowników wieczystych o sposobie zakwestionowania wypowiedzenia przez złożenie w terminie 30 dni od doręczenia wypowiedzenia wniosku do właściwego samorządowego kolegium odwoławczego o ustalenie, iż aktualizacja opłaty jest nieuzasadniona albo jest uzasadniona w innej wysokości. Powodowie taki

wniosek złożyli do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w W., które stosownie do treści art. 79 ust. 1 zd. 2 ugn wezwało powodów do uiszczenia opłaty skarbowej. Powodowie tej opłaty nie uiszcili, co jest w sprawie bezsporne. W tej sytuacji Kolegium powinno zgodnie z art. 79 ust. 7 ugn zastosować odpowiednio wskazane tam przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. Problem ten wzbudził jednak pewne wątpliwości prawne, które zostały wyjaśnione w postanowieniu Kolegium Kompetencyjnego przy Sądzie Najwyższym z dnia 24.04.1997 r. III KKO 3/97 (OSNAPiUS 1998, nr 5, poz. 164). W postanowieniu tym przyjęto, iż jeżeli opłata skarbową nie zostanie uiszczona od wniosku złożonego przez użytkownika wieczystego do samorządowego kolegium odwoławczego, kolegium to obowiązane jest wydać postanowienie o zwrocie wniosku bez jego rozpoznania (art. 261 § 2 k.p.a.). Na postanowienie to służy wnioskodawcy zażalenie; w tym wypadku przyjmuje ono odpowiednio formę wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy w zakresie obowiązku uiszczenia opłaty skarbowej, który powinien być załatwiony przez kolegium. W następstwie takiego stanowiska Kolegium Kompetencyjne w przytoczonym wyżej postanowieniu stwierdziło, iż jeżeli złożony przez użytkownika wieczystego do samorządowego kolegium odwoławczego wniosek nie został opłacony należną opłatą skarbową, to nie jest prawnie dopuszczalne wydanie przez kolegium orzeczenia i tym samym nie jest możliwe złożenie sprzeciwu celem przekazania sprawy do sądu powszechnego, bowiem w sprawie tej nie doszło do wszczęcia postępowania. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, jednak Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. nie zastosowało się do wskazanego wyżej trybu postępowania. Nie wydało bowiem postanowienia o zwrocie wniosku złożonego przez powodów bez jego rozpoznania z powodu jego nieopłacenia, lecz wydało orzeczenie, w którym „oddalono wniosek i umorzono postępowanie w sprawie wywołanej wnioskiem w związku z nie wniesieniem opłaty skarbowej”. Takie orzeczenie jest oczywiście błędne. Sąd Okręgowy dostrzegając wadliwość orzeczenia kolegium uznał, iż nie mogło i w istocie nie zostało wydane orzeczenie merytoryczne, a tylko od takiego orzeczenia może być wniesiony sprzeciw, co jest równoznaczne z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania cywilnego. To stanowisko znajduje, formalnie biorąc, uzasadnienie w powołanym wyżej postanowieniu Kolegium Kompetencyjnego. Skład orzekający podziela pogląd wyrażony przez to Kolegium w postanowieniu z dnia 24.04.1997 r. III KKO 3/97, problem sprowadza się jednak do tego, czy odwołanie się do tego poglądu i konsekwencji wynikający z niego jest uzasadnione w okolicznościach niniejszej sprawy. Nie sposób

bowiem przejść do porządku dziennego nad bezspornymi faktami, iż Samorządowe Kolegium Odwoławcze w W. wydało w niniejszej sprawie orzeczenie, w którym oddaliło wniosek powodów i umorzyło postępowanie wywołane wniesieniem wniosku, a także pouczyło powodów na piśmie o możliwości złożenia w terminie 14 dni sprzeciwu, co jest równoznaczne z żądaniem skierowania sprawy na drogę sądową. Powodowie zastosowali się do tego pouczenia i wnieśli sprzeciw, sprawę skierowano do sądu, który w pierwszej instancji rozstrzygnął ją merytorycznie. Odmienne stanowisko Sądu Okręgowego, który przyjął czasową niedopuszczalność drogi sądowej i pozew odrzucił, nie uwzględnia ugruntowanej w orzecznictwie reguły, iż udzielenie błędnych wskazówek nie może wywoływać w żadnym wypadku ujemnych skutków dla strony, która się do nich zastosowała. Należy także zauważyć, że zgodnie z art. 80 ust. 3 ugn, w razie wniesienia sprzeciwu w terminie, orzeczenie kolegium odwoławczego, traci moc, nawet wówczas, gdy sprzeciw odnosi się tylko do części orzeczenia. Takie unormowanie jest konsekwencją tego, iż sąd powszechny nie sprawuje funkcji kontrolnej bądź nadzorczej nad samorządowym kolegium odwoławczym, lecz spór rozstrzyga samodzielnie, gdyż wniosek złożony do kolegium zastępuje pozew (art. 80 ust. 2 ugn). Nie kwestionując więc poglądu wyrażanego przez Kolegium Kompetencyjne przy Sądzie Najwyższym zawartego w postanowieniu z dnia 24.04.1997 r. III KKO 3/97, stwierdzić należy, że w razie gdy samorządowe kolegium odwoławcze rozpoznając wniosek użytkownika wieczystego wniesiony na podstawie art. 78 ugn, od którego wnioskodawca nie uiścił należnej opłaty skarbowej, wydało wadliwe orzeczenie o oddaleniu wniosku i umorzeniu postępowania, pouczając użytkownika wieczystego o możliwości złożenia sprzeciwu, co jest równoznaczne z żądaniem przekazania sprawy do sądu, to wniesienie tego sprzeciwu przez użytkownika wieczystego powoduje, iż sąd powszechny właściwy jest do rozpoznania sprawy, a orzeczenie samorządowego kolegium odwoławczego traci moc (art. 80 ust. 3 ugn).

Zasadność tego stanowiska potwierdzają także inne argumenty.

Zgodnie z art. 79 ust. 3 ugn kolegium odwoławcze powinno dążyć do polubownego załatwienia sprawy w drodze ugody, a jeżeli do ugody nie doszło kolegium wydaje orzeczenie o oddaleniu wniosku lub o ustaleniu nowej wysokości opłaty rocznej. Według art. 80 ust. 1 ugn od orzeczenia kolegium właściwy organ lub użytkownik wieczysty mogą wnieść sprzeciw, którego wniesienie jest równoznaczne z żądaniem przekazania sprawy do sądu i powoduje utratę mocy orzeczenia kolegium. Analiza tych przepisów nie uzasadnia wniosku, iż sprzeciw przysługuje tylko od orzeczenia kolegium

oddalającego wniosek lub ustalającego nową wysokość opłaty. Nie można wykluczyć możliwości wniesienia sprzeciwu od orzeczenia umarzającego postępowanie np. w razie zawarcia ugody lub cofnięcia wniosku (art. 105 k.p.a.). Należy przy tym zauważyć, że w konkretnej sprawie kolegium odwoławcze zamieściło w orzeczeniu, wprawdzie wadliwie, rozstrzygnięcie o oddaleniu wniosku, a więc orzekło merytorycznie.

Uzasadnionym jest odwołanie się także do ugruntowanego poglądu w orzecznictwie Sądu Najwyższego, iż gdy sąd błędnie wydał orzeczenie w niewłaściwej formie i strona dostosowała środek zaskarżenia do formy orzeczenia, to nie pociąga to dla niej ujemnych konsekwencji (por. uchwała Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 6.03.1972 r. , III CZP 27/71, OSNCP 1793, nr 1, poz. 1).

W sprawie niniejszej kolegium odwoławcze wydało orzeczenie nie tylko w niewłaściwej formie, lecz także o wadliwej treści, to jednak strona dostosowała swoisty środek zaskarżenia w postaci sprzeciwu, do formy i treści orzeczenia. Uczyniła to zresztą zgodnie z treścią pouczenia. Nie może to więc powodować ujemnych dla niej konsekwencji. Takie zaś konsekwencje powoduje dla powodów zaskarżone orzeczenie.

Z tych przyczyn zaskarżone orzeczenie należało uchylić i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania (art. 393¹³ k.p.c.).